СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 136. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота, 15. липня 1944. No. 136. New York and Jersey City, Saturday, July 15, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Новий предсідник Американського Червоного Хреста

Президент Рузвелт іменував Д. Бейзила О'Конора предсідником Американського Червоного Хреста на місце недавно помершого Нормана Г. Дейвиса. О'Конор був давніше спільником президента в адвокатській канцелярії.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ БУДУТЬ МОГЛИ ВИСІДАТИ В ЕСПАНІЇ.

На підставі угоди, заключеної американським департаментом стейту й еспанським міністерством закордонних відносин, американські цивільні літаки будуть могли осідати на еспанській землі в Европі. Подрібні постанови будуть випрацьовані технічними силами обох держав. Ця умова закріпить торговельні звязки між обома краями.

ЯК НІМЦІ ГРОМИЛИ ЖИДІВ У ЛЬВОВІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Один з делегатів підземного руху в Польщі щойно привіз з краю звіт про те, як німці громили жидів у Львові. В рапорті говориться, що на 18 і 19 листопада 1943 року, німці збиралися ліквідувати жидівський табор при Янівській вулиці. Комісія перевірила працездатність жидівських вязнів і, тих, що надавалися до фізичної праці, виділили з табору, а жінок, старців і дітей збиралися видусити. Як пішла по місті чутка, що націсти будуть мордувати жидів, ті жиди, що не були в таборі, зорганізували оборону, аби недопустити до масового винищування своїх кровних братів. Їм прийшло на поміч польське й українське робітництво у Львові та члени тайних організацій, які старалися висвободити жидів з табору. Узброєні цивілі вбили 16 німецьких вартових і почали вдиратися до середини табору. Між цивілями і поліцією розігралася крівава боротьба, в котрій впало багато жертв по обох сторонах. Нарешті німці дістали поміч і почали масакрувати не тільки жидів, але всіх, хто попався під руки. Кажуть, що тоді німці вбили у Львові найменше шість тисяч жидів і християн.

Свідок оповідає, що націсти вживали машинових крісів, гармат і багнетів. Німецькі вояки пороли безборонним жертвам животи і божевільно реготалися. Хто бачив це, той ніколи не забуде трагічних сцен на Янівській вулиці у Львові, бо вони страшніші ніж Дантове пекло.

ДМОВСКІ ПРО ЛІНІЮ КУРЗОНА

В „Нашому Кличеви", що виходить в Буенос Айрес, в Аргентині помістив Обсерватор „Думки на часі" і в них виявив таке: Вчасі московської загрози для Польщі в р. 1919—20, частини українського ґенерала Безручка спаралізували большевицькі пляни і большевикам не лише, що не вдалося добути Варшави, але вони мусіли ще з поспіхом відступати. Коли полякам грозила небезпека, вони годилися на лінію Курзона, але коли москалі почали відступати, то вони вимогли на большевиках таку границю, яка вповні відповідала їхнім плянам загарбання західно-українських земель. Поляки зовсім не в лицарський спосіб відплатилися українським частинам і після договору в Ризі посадили їх усіх за дроти.

З другого боку московський диктатор теж не має права домагатися західно-українських земель, бо за його таки згодою (він тоді був комісарем національностей СССР) большевицька мирова делеґація урочисто заявила своє незацікавлення цими землями, а в справі Східної Галичини виразно заявила, що вона не має до неї права, бо вона ніколи не входила в склад московської імперії. Про це дуже виразно заявив голова польської делеґації Роман Дмовскі в книжці „Покуй Риски".

З цього всього виходить, що найсвятіше право до тих земель, за які йде спір між москвинами й поляками, має виключно той нарід, що ці землі замешкує, значить український нарід.

КІЛЬКО ПОЛЬСЬКИХ ГОЛОСІВ В АМЕРИЦІ?

Це питання зацікавило аж московську „Правду", орган комуністичної партії. У статті Я. Хавінсона „Правда" збиває твердження американських поляків, що мовляв вони розпоряджають 6 міліонами голосів. На думку „Правди", при американських виборах голосує не більше як 1,200,000 осіб, котрих вважається поляками, бо походять з територій, що належали до війни до Польщі. Та між цими людьми є звісно багато українців і жидів.

До того, каже „Правда", і не всі виборці польського походження голосують так, як цього хочуть ті, що вихваляються шістььома міліонами польських виборців.

Американці обійшли луком Сан Льо

У своїй офензиві на Сан Льо в Нормандії, Перша Американська Армія звільнила з німецької окупації дальших 11 французьких сіл. Німці ставлять завзятий опір але американська артилерія нищить систематично всі їх оборонні позиції. Американці намагаються добути Сан Льо, Перієр і Лесе, три безпосередні обєкти кампанії. Сан Льо окружене з трьох боків.

Положення коло Каена далі важке. Британійці відбили від німців Мальто, але мусіли уступити з Кольомбель і ще одного села. На цьому секторі атаки й протиатаки йдуть без упину й місцевости постійно переходять з рук до рук.

Військові обсерватори вказують на завзятий опір німців у Нормандії як на потвердження їх погляду, що на ситуацію в Нормандії не можна дивитися занадто оптимістично.

НІМЦІ УКРІПЛЯЮТЬ ВАРШАВУ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Шведські кореспонденти доносять, що німці нагло укріпляють Варшаву. Цю вістку підтверджує польське підземне радіо, яке також передало новинку, що німці будують у Варшаві укріплення і вставляють великі канони. Польський радіо-бесідник сказав, що німці везли на советський фронт великі запаси зброї й амуніції, але через скорий наступ Червоної Армії, все осталося у Варшаві.

Польські воєнні збігці, що недавно передісталися до Швеції, кажуть, що німці вже віддавна укріплювали Варшаву, але робили це тихцем. Наприклад, над рікою Віслою вставили цілий ряд укріплень, а доми, в котрих мешкають німецькі урядовці обведнеі високим муром і колючим дротом. Вищих і нижчих німецьких урядовців в Польщі всюди стереже військова варта. Німці в Польщі бояться своєї власної тіни і фортифікують майже всі польські міста.

НАЦІСТИ ВИГУБИЛИ ПЯТЬ ТИСЯЧ СОВЕТСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ.

Польська підземна радіовисильня пердала вістку, що націсти розстріляли під Ярославом 5,000 советських полонених, і то не звичайних рядових вояків, а офіцирів Червоної Армії і політичних комісарів. Трупів німці не закопували, а спалили їх в крематорії.

ПОЛЬСЬКО - СОВЕТСЬКА СПІВПРАЦЯ?

Підчас коли польський уряд у Лондоні запевняє, що він бажає собі співпраці звязаного з ним підпілля з червоною армією проти німецьких окупантів, Польська Агенція Телефонічна доносить з Лондону під датою 6. липня, що козацькі й азійські відділи допускалися багатьох актів жорстокости супроти польського населення.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ВІЛЬНУ.

Московський комунікат сповістив про заняття червоною армією міста Вільни, „столиці советської Литви". Добуто її по 5 днях завзятих вуличних боях, у котрих вбито 8,000 німців. 5,000 німців узято в полон.

Червона армія посунулася поважно до границі Східної Прусії та оточує з боків місто Гродно, що становить важну точку в німецькій обороні границі властивої Німеччини.

ДОСЛУЖИВСЯ.

Як подає Уряд Воєнної Інформації в Вашингтоні, німецька новинкарська агенція „Трансконтинент Прес" проголосила, що націстичний уряд проголосив через німецьке радіо в Відні, що день 14. липня має перерватися в цілій Хорватії весь бизнесовий рух, бо цей день проголошується національним святом Хорватії: на той день припадають уродини Анте Павеліча, хорватського „поглавника".

З УКРАЇНИ ДО ПОЛЬЩІ, А ПОТІМ?

ПАТ подає, що до повіту ленчицького німці привезли ґрупу німецьких кольоністів з советської України. Їх осаджено на рільничих господарствах, з котрих силою усунено польських селян.

СМЕРТЬ ҐЕНЕРАЛА РУЗВЕЛТА

Дня 12. липня вечором помер наглою смертю підчас відпочинку на побоєвищи в Нормандії американський ґенерал, бриґадир Теодор Рузвелт. Причиною смерти був удар серця. Мав 56 літ.

Був він сином покійного Теодора Рузвелта, колишнього президента Злучених Держав. Відзначився він в першій світовій війні, в котрій служив у Франції майором. Займав опісля різні урядові становища; був асистентом секретаря війни, губернатором Пуерта Ріка та Филипинів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Боротьба чи тільки пропаганда?

Польські ґазети в Америці дають широкий розголос заяві, що її зробив у Лондоні Станіслав Міколайчик, прем'єр польського уряду на вигнанню, американській „Асошіейтид Прес" і британській новинкарській аґенції Ройтера. Говорить у цій заяві Міколайчик, що польський уряд на вигнанню й начальна команда польських збройних сил видали інструкції відділам польської підпільної армії, аби вони далі виконували давніше видані прикази про операції проти німців на випадок наближення совєтських військ.

До цеї пригадки свого приказу сперед кількох місяців польський прем'єр додає ще, що в міжчасі між цим першим приказом польського уряду та новою пригадкою про нього, польські підпільні військові організації вели від місяців на більшу скалю обзакроєні операції в звязку з входом червоної армії на Волинь, Тернопільщину й Станиславівщину.

Останніми часами, за заявою Міколайчика, відділи польської підпольної армії виступили відкрито проти німців на більшу скалю в околиці Вільна, Новоґродка й Білостоку, де вони, каже Міколайчик, находяться в багато важчому положенню, ніж у тих околицях, де недалеко оперує вже червона армія.

Закінчує свою заяву Мікоалйчик висказом надії, що чинна допомога, яку дає польська підпільна армія совєтським військам у Польщі, причиниться до створення умов для польсько-совєтського порозуміння.

Чи сповниться ця остання заповідь прем'єра Міколайчика, нині заздалегідь судити важко. Навіть якби польське підпілля справді дало важну допомогу червоній армії в її офензиві проти німців у східних повітах передвоєнної Польщі, то й тоді ще не знати, чи наближить це польсько-совєтське порозуміння, бож звісно, що в політичних питаннях вдячність не є важним арґументом, а принаймні не таким, яким є спільність інтересів і реальна сила. Миж знаємо, наприклад, як відвдячилися самі поляки при кінці першої світової війни українцям, що їм зробили в зовсім подібній ситуації таку знамениту прислугу проти большевиків у боях над Вислою.

Всеж таки, хоча можна поважно сумніватися в те, що такі річи причиняться до совєтсько-польського зближення, рівночасно треба полякам признати, що вони досить зручно підносять тепер свої претенсії до земель Волиня, Поділля й Покуття. Бо щож може бути кращим арґументом за посідання якоїсь землі, як активна боротьба за неї? Одначе, така боротьба справді мусить бути. Якщо факти польської акції висані з пальця Міколайчиком, ПАТ-ом чи „підпіллям", то ця бляга вдарить польські претенсії з подвійною силою, бо ще тим сильніше пригадає світови, що в тих околицях не поляки живуть, а інші народи.

Лист з України під Совєтами

Перший лютенант при американській авіяції, Василь Дацко з Матепан, Масс. написав листа до Миколи Дaвискиби, гол. радного У. Н. С. в Бостоні. Лист, писаний англійською мовою, подаємо в українськім перекладі. Для пояснення скажемо, що Василь Дацко є членом 238 від. У. Н. С., так як і його родичі. Він служить при американськім летунськім корпусі в Італії, звідки американці час від часу налітають на східні краї, заняті німцями, а після скінчення налету їдуть до Совєтів, де Америка має свої летунські бази. Лют. Дацко пише:

„Тепер Ви вже мабуть знаєте ваш примусовий перелет до Совєтів. Я мав щастя належати до цієї залоги, що там осіла...

„Коли я злетів на землю, тамошні люди пізнали, що я українець і не могли надивуватися, як міг „американець" говорити їхньою мовою. А я йсобі здивувався не менше ніж вони. Я не знав, що українська мова так легко мені пригадається, коли я її буду потребувати. Знаєте, Пане Давискиба, націсти поруйнували всі будинки в цій місцевости й багато сільських хат. Я тут стрінув гарну українську дівчину, а її родина приняла мене як свого сина. Очевидно, що й мої товариші найшлися теж в товаристві гарних дівчат. Дівчата просто пропадали за американцями, а колиб ми там були довше осталися, то я думаю, що совєтські вояки булиб розпочали бунт тому, що дівчата більше звертали уваги на нас, ніж на них. Нас частували бараболяниками з квасною сметаною, капустою й варениками".

Опісля переповідає Дацко деякі приклади з німецьких варварств з часів окупації, як про ці звірства оповідала йому українська дівчина, а потім продовжує:

„Тепер люди будують нові доми і збирають жниво. Вони не мруть з голоду і твердять, що як би не американська поміч, вони ніяк не булиб могли перемогти німців і станути на тому фронті, де вони зараз находяться. Вони незвичайно врадувалися, як почули, що вже й другий фронт створений. Я зняв багато фільм, а багато образків показує, як совєтські механіки працюють на наших моторах і гарматах.

„Ми танцювали вечорами в парку. Але дівчата не носять тепер народніх строїв, як це бувало в давніх часах. Вони танцюють факс трот, танго і румба. Вони показали теж, що вміють танцювати козака. Совєтські вояки цілували нас і частували нас водкою, але деякі не хотіли з нами товаришувати. Що правда, я волівби остатися тут постійно, ніж у тій нещасній Італії. Росіяни випередили італійців найменше 30 літ (в розбудові), а 5 раз вони чистіші від італійців. Я діставав повно сметани й молока. Ми роздавали дітям цукорки, али вони не хотіли брати більше ніж по одному. Зпочатку вони цілком відмовлялися брати від нас цукорки. Вони думали, що це якийсь підступ, бо так робили німці з ними. Вони пробували обертати цукорки патиком, заки взяли від нас. Але потім то вони вже радо домагалися цукорків.

„Досі я відбув 33 „місій" і можу Вам сказти, що війна це пекло. Я буду дуже щасливий, коли моя летунська подорож скінчиться. Надіюся, що покінчу мою роботу цього місяця, а потім дістану вакації, відвідаю остров Капрі, місто Рим...

„Коли я пішов на базар, усе видалося мені дивним. Я завважав, як люди вимінювали крам за крам, харчі за вбрання, але мені вдалося купити дещо на памятку. Як рознеслася вістка, що я з Америки, ще й українець, люди конче хотіли забрати мене домів та гостити. Вони все ще чуються гордими й відважними. Вони важко працюють і тому дивувалися, як ми можемо так довго бути без роботи. Але ми їм сказали, що тепер недобра погода й тому не можемо летіти та кидати бомби".

До листу додає гром. Давискиба ще одну заввагу, а це, що лютенант Дацко не знав, що його брат Данило, (теж член У. Н. С.), котрий служив як летунський кадет в Тексасі, згинув при розбиттю літака в 21. червня коло летунського майдану.

Дня 11. липня померла в 50. році життя АННА СВОБОДЗЯН з роду ЯЛОВА, членкиня від. 35 У. Н. Союзу в Філядельфії, Па., Походила із села Тарноруда, повіт Скалат Галичина.
Покійна полишила в смутку мужа Стефана, сина Олексу, невістку Евелин і внуку Анну.
Похорон відбудеться в неділю, 16. липня, в 2. год. попол., з прогребового заведення Михайла Насевича до церкви а відтак на цвинтар.
В. Й. П.! А. Зазуляк, секр.